

Силабус курсу:

ВСТУП ДО МОВОЗНАВСТВА

СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

Ступінь вищої освіти:	бакалавр
Спеціальність:	035 “Філологія ”
	ОП «Германські мови та літератури (переклад включно), перша - англійська
Рік підготовки:	1
Семестр викладання:	осінній
Кількість кредитів ЄКТС:	4
Мова(-и) викладання:	українська
Вид семестрового контролю	іспит

Автор курсу та лектор:

Літвінова Марина Михайлівна

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по-батькові

доцент кафедри германо-романської філології та перекладу

посада

litvinovam@snu.edu.ua	+38-050-816- 20-32	Telegram: https://t.me/LitvinovaMaryna	310 ЛК, за розкладом
електронна адреса	телефон	месенджер	консультації

Викладач лабораторних занять:*

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по-батькові

посада

електронна адреса	телефон	месенджер	консультації
-------------------	---------	-----------	--------------

Викладач практичних занять:*

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по-батькові

посада

електронна адреса	телефон	месенджер	консультації
-------------------	---------	-----------	--------------

* – 1) дані підрозділи вносяться до силабусу в разі, якщо практичні та (або) лабораторні заняття проводить інший викладач, котрий не є автором курсу та лектором; 2) припустимо змінювати назву підрозділу на «Викладач лабораторних та практичних занять:», якщо лабораторні та практичні заняття проводить один викладач, котрий не є автором курсу та лектором.

Анотація навчального курсу

Цілі вивчення курсу:

Курс знайомить з основними лінгвістичними поняттями і термінами, формує розуміння сутності мови як суспільного явища, особливої знакової системи; розглядає походження, закономірності розвитку і функціонування мови; рівні мови, їх одиниці та зв'язки між ними; основні проблеми мовознавства; методи лінгвістичних досліджень.

Курс забезпечує теоретичний фундамент лінгвістичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Результати навчання:

Знати: основні проблеми, поняття, теорії та концепції мовознавства, систему та структуру мови, її природу, функції, рівні, методи досліджень мовного матеріалу.

Вміти: оперувати основними лінгвістичними поняттями і спеціальною термінологією в спілкуванні з професійних питань, ефективно працювати з інформацією з наукових джерел з мовознавчої тематики, аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють, організовувати процес свого навчання й самоосвіти, використовуючи інформаційні й комунікаційні технології.

Передумови до початку вивчення:

Початкові знання з фонетики, граматики, лексикології та стилістики української та англійської мов.

Мета курсу (набуті компетентності)

Внаслідок вивчення даного навчального курсу здобувач вищої освіти набуває наступних компетентностей:

1. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.
2. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
3. Здатність бути критичним і самокритичним.
4. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями.
5. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
6. Здатність до усвідомлення мови як системи фонетичних, лексичних, граматичних засобів, яка розвивається і забезпечує потреби людини у спілкуванні та пізнанні.
7. Здатність аналізувати діалектні та соціальні різновиди мови, що вивчається, описувати соціолінгвальну ситуацію, використовуючи знання про загальні закономірності будови, функціонування й розвитку лексичного складу.
8. Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні.
9. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією в галузі філології для розв'язання професійних завдань.

Структура курсу

№	Тема	Години (Л/ЛБ/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
1.	Лекція 1.	2/0/0	Предмет, завдання, значення мовознавства. Напрями мовознавства. Зв'язок мовознавства з іншими науками. Природа і сутність людської мови. Мова як суспільне явище.	Участь в обговоренні

№	Тема	Години (Л/ЛБ/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
2.	Лекція 2.	2/0/0	Походження мови. Еволюція мов. Мова і мислення. Мова і мовлення. Мова як знакова система. Система і структура мови.	Участь в обговоренні
3.	Лекція 3.	2/0/0	Мовна свідомість. Картина світу vs мовна картина світу. Функції мови. Мовна норма vs узус. Синхронія і діахронія в мові. Парадигматичні, синтагматичні та ієрархічні відношення між мовними одиницями. Методи дослідження мови: загальнонаукові і лінгвістичні.	Участь в обговоренні
4.	Лекція 4.	2/0/0	Фонетика як наука про звуки мови. Три аспекти вивчення звуків: фізичний, фізіологічний, лінгвістичний. Членування мовленнєвого потоку. Просодичні засоби. Класифікація голосних та приголосних звуків. Комбінаторні та позиційні звукові зміни. Фонологія як наука про фонемі. Фонема і звук.	Участь в обговоренні
5.	Лекція 5.	2/0/0	Лексикологія як наука, що вивчає лексику. Розділи лексикології: семасіологія, етимологія, ономастика, фразеологія, лексикографія. Слово як універсальна семантична одиниця мови. Функції слова. Слово і поняття. Поняття та концепт. Значення слова. Денотат, сигніфікат, конотат. Типи лексичних значень слова. Слово та його варіанти. Розвиток значення слова.	Участь в обговоренні
6.	Лекція 6.	2/0/0	Лексико-семантичні категорії: синонімія, антонімія, полісемія, омонімія. Хронологічний розподіл словникового складу мови: неологізми, історизми, архаїзми.	Участь в обговоренні

№	Тема	Години (Л/ЛБ/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
			Класифікація лексики за її походженням: рідна, запозичена. Причини запозичень. Пуризм. Соціально-територіальна диференціація лексики: загальноживана лексика та лексика обмеженого вживання (діалектизми, терміни, професіоналізми, жаргонізми, арготизми). Стилiстичне розшарування лексики: стилістично нейтральна і стилістично забарвлена лексика.	
7.	Лекція 7.	2/0/0	Граматика, її предмет та розділи. Граматичне значення слова. Граматичні способи. Поняття граматичної категорії, граматичної форми, парадигми. Словотворення. Критерії виділення частин мови. Граматичні категорії частин мови.	Участь в обговоренні
8.	Лекція 8.	2/0/0	Основні одиниці синтаксичного рівня. Словосполучення. Синтагма. Речення як комунікативна одиниця. Члени речення. Актуальне членування речення. Лінгвістика тексту. Текст. Дискурс.	Участь в обговоренні
9.	Лекція 9.	2/0/0	Походження письма. Етапи його розвитку. Алфавіти та їх виникнення. Графіка. Орфографія. Орфоепія. Транскрипція. Транслітерація.	Участь в обговоренні
10.	Практичне заняття 1.	0/0/2	Зв'язок мовознавства з іншими науками. Видатні світові та вітчизняні мовознавці. Напрями мовознавства: Етнолінгвістика. Соціолінгвістика. Психолінгвістика. Когнітивна лінгвістика. Комунікативна лінгвістика. Контрастивна лінгвістика. Лінгвістика тексту. Роль мови в житті суспільства.	Участь в обговоренні Тести Самостійна робота
11.	Практичне заняття 2.	0/0/2	Гіпотези походження мови. Зовнішні причини мовних змін.	Участь в обговоренні Тести

№	Тема	Години (Л/ЛБ/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
			<p>Мовна картина світу. Теорія мовної відносності («гіпотеза Сепіра – Уорфа»).</p> <p>Мова, мовлення, мовленнєва діяльність. Лінгвістична концепція Фердінанда де Соссюра.</p> <p>Знакова природа мови.</p> <p>Властивості мовного знака.</p> <p>Рівнева будова мови: основні та проміжні рівні.</p>	Самостійна робота
12.	Практичне заняття 3.	0/0/2	<p>(Концептуальна) картина світу vs мовна картина світу. Концепт. Функції мови (за Е. Сепіром, Р. Якобсоном, М. Кочерганом).</p> <p>Синхронія і діахронія в мові.</p> <p>Парадигматичні, синтагматичні та ієрархічні відношення між мовними одиницями.</p> <p>Методи дослідження мови: описовий (дескриптивний), структурний, зіставний, історичний, порівняльно-історичний.</p>	Участь в обговоренні Тести Самостійна робота
13.	Практичне заняття 4.	0/0/2	<p>Фонетика і фонологія: предмет дослідження, завдання.</p> <p>Мовленнєвий апарат людини.</p> <p>Акустичні властивості звуків.</p> <p>Сегментні фонетичні одиниці.</p> <p>Суперсегментні (просодичні) фонетичні одиниці.</p> <p>Ознаки голосних та приголосних звуків англійської мови.</p> <p>Синтагматично зумовлені фонетичні зміни.</p>	Участь в обговоренні Тести Самостійна робота
14.	Практичне заняття 5.	0/0/2	<p>Лексикологія, її розділи та предмет вивчення.</p> <p>Слово як основна одиниця мови.</p> <p>Поняття лексеми.</p> <p>Слово, поняття, концепт.</p> <p>Лексичне значення слова та його структура.</p> <p>Типи лексичного значення.</p> <p>Мотивовані та немотивовані слова. Внутрішня форма. Народна етимологія.</p> <p>Типи семантичної деривації.</p>	Участь в обговоренні Тести Самостійна робота
15.	Практичне заняття 6.	0/0/2	<p>Системні семантичні відношення у лексиці: синонімія, антонімія, полісемія, омонімія.</p>	Участь в обговоренні Тести Самостійна робота

№	Тема	Години (Л/ЛБ/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
			<p>Хронологічна диференціація словникового складу мови. Класифікація лексики за її походженням. Запозичення. Пуризм. Соціально-територіальна диференціація лексики. Стилістичне розшарування лексики.</p>	
16.	Практичне заняття 7.	0/0/2	<p>Предмет, завдання, розділи граматики. Типи граматичних значень слова та засоби їх вираження. Грамматичні способи. Типи граматичних категорій. Словотвірні способи. Критерії виділення частин мови. Грамматичні категорії частин мови в українській та англійській мові.</p>	<p>Участь в обговоренні Тести Самостійна робота</p>
17.	Практичне заняття 8.	0/0/2	<p>Словосполучення як предмет синтагматичного синтаксису (типи словосполучень, граматична та лексична валентність, типи синтаксичного зв'язку в словосполученнях). Синтагма. Ознаки речення. Класифікації речень. Члени речення. Типи синтаксичного зв'язку. Актуальне членування речення. Мовні засоби тема-рематичної організації речення. Лінгвістика тексту. Диференціальні ознаки тексту і текстоутворюючі категорії. Дискурс.</p>	<p>Участь в обговоренні Тести Самостійна робота</p>
18.	Практичне заняття 9.	0/0/2	<p>Походження й основні етапи розвитку письма. Предметне письмо. Графічне письмо: піктографічне й ідеографічне. Фонографічне письмо: складове (силабічне) письмо, літерно-звукове (консонантно-звукове і вокалізовано-звукове). Перехід від консонантного до консонантно-вокального алфавіту. Латиниця, кирилиця, глаголиця. Графіка.</p>	<p>Участь в обговоренні Тести Самостійна робота</p>

№	Тема	Години (Л/ЛБ/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
			Орфографія. Графо-вимовні невідповідності сучасної англійської мови. Орфоепія. Види транскрипції. Фонетична інтерференція. Транслітерація.	

Рекомендована література

1. Дорошенко С. І. Загальне мовознавство : навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. / С. І. Дорошенко; Харк. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. – Київ: Центр навч. л-ри, 2006. – 283 с.
2. Карпенко Ю. В. Вступ до мовознавства: Підручник / Ю. В. Карпенко – К. : Видавничий центр «Академія», 2006. – 336 с.
3. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства / М. П. Кочерган – К. : Видавничий центр «Академія», 2001. – 368 с.
4. Кочерган М. П. Загальне мовознавство: Підручник для студентів філологічних спеціальностей вищих закладів освіти/ М. П. Кочерган – К.: Видавничий центр “Академія”, 2006. – 463 с.
5. Левицький А. Е. Вступ до мовознавства: Навчальний посібник / А. Е. Левицький, А. В. Сингаївська, Л. Л. Славова – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 104 с.
6. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми : підручник / О. О. Селіванова. – Полтава: Довкілля-К, 2008. – 711 с.

Оцінювання курсу

За повністю виконані завдання здобувач вищої освіти може отримати визначену кількість балів:

Інструменти і завдання	Кількість балів
Усна відповідь на занятті	40
Участь в обговоренні	20
Самостійна робота (тест)	10
Самостійна робота (повідомлення)	30
Разом	100

Шкала оцінювання студентів

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		

35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Політика курсу

Плагіат та академічна доброчесність:

Здобувач вищої освіти може пройти певні онлайн-курси, які пов'язані з темами дисципліни, на онлайн-платформах. При поданні документу про проходження курсу здобувачам можуть бути перезараховані певні теми курсу та нараховані бали за завдання.

Під час виконання завдань здобувач має дотримуватись політики академічної доброчесності. Запозичення мають бути оформлені відповідними посиланнями. Списування заборонено.

Завдання і заняття:

Всі завдання, передбачені програмою курсу мають бути виконані своєчасно і оцінені в спосіб, зазначений вище. Аудиторні заняття мають відвідуватись регулярно. Пропущені заняття (з будь-яких причин) мають бути відпрацьовані з отриманням відповідної оцінки не пізніше останнього тижня поточного семестру. В разі поважної причини (хвороба, академічна мобільність тощо) терміни можуть бути збільшені за письмовим дозволом декана.

Поведінка в аудиторії:

На заняття здобувачі вищої освіти приходять до аудиторії вчасно, відповідно до діючого розкладу та обов'язково мають дотримуватися вимог техніки безпеки.

Під час занять здобувачі:

- не вживають їжу та жувальну гумку;
- не залишають аудиторію без дозволу викладача;
- не заважають викладачу проводити заняття.

Під час контролю знань здобувачі:

- є підготовленими відповідно до вимог даного курсу;
- розраховують тільки на власні знання (не шукають інші джерела інформації або «допомоги» інших осіб);
- не заважають іншим;
- виконують усі вимоги викладачів щодо контролю знань.